

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ

ФАКУЛТЕТ МЕДИЦИНСКИХ НАУКА

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ
ФАКУЛТЕТ МЕДИЦИНСКИХ НАУКА
У КРАГУЈЕВЦУ

ПРИМИЉНО:		22. 09. 2022	
Орг.јед.	Број	Тема	Беридност
05	10085		

1. Одлука Већа за медицинске науке Универзитета у Крагујевцу

Одлуком Већа за медицинске науке Универзитета у Крагујевцу, број IV-03-651/42 од 13.09.2022. године, именовани су чланови комисије за оцену научне заснованости теме докторске дисертације кандидата **Милице Јевтић** под називом:

„Ефекти примене N-ацетилцистеина и α -токоферола на локалне и системске параметре оксидационог стреса код механичке лезије гласница пацова“

На основу одлуке Већа за медицинске науке, формирана је комисија у саставу:

1. др **Тамара Николић Турнић**, доцент Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област *Клиничка фармација*, председник;
2. др **Владимир Живковић**, ванредни професор Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област *Физиологија*, члан;
3. др **Александар Перић**, ванредни професор Медицинског факултета Војномедицинске академије Универзитета у Београду за ужу научну област *Оториноларингологија са максилофацијалном хирургијом*, члан.

На основу увида у приложену документацију, Комисија подноси Наставно-научном већу Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу следећи

2. Извештај комисије о оцени научне заснованости теме докторске дисертације

Кандидат **Милица Јевтић** испуњава све услове предвиђене Законом о високом образовању и Статутом Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за израду докторске дисертације.

2.1. Научни приступ проблему предложеног нацрта докторске дисертације

N-ацетилцистеин (NAC) је дериват аминокиселине L-цистеина. Садржи сулфхидрилну (тиол, H) групу. Најпознатији је по свом муколитичком дејству и као антидот код тровања парацетамолом. Сем тога, NAC поседује и антиоксидантно дејство. Захваљујући сулфхидрилној групи, N-ацетилцистеин има способност да директно везује реактивне врсте кисеоника (ROS), попут супероксид анјон радикала (O_2^-) и водоник пероксида (H_2O_2). Као извор аминокиселине L-цистеина, прекурсора редукованог глутатиона (GSH), NAC учествује у регенерацији GSH и тиме индиректно доприноси антиоксидантној заштити. Оксидациони стрес прати многобројна патолошка стања и болести. Сходно томе, NAC је нашао своје место у примени код: цистичне фиброзе, хроничне опструктивне болести плућа, ангине пекторис, дијабетеса, неуропсихијатријских болести, контрастне нефропатије, тровања тешким металима, ХИВ/АИДС, ендометриозе и синдрома полицистичних јајника.

Витамин Е је липосолубилни, есенцијални витамин који представља неензимску компоненту антиоксидативне заштите. Обухвата четири изоформе токоферола и токотриенола. Заступљен је у свим ћелијама, као саставни део ћелијске мембране и липопотеина. алфа-токоферол, најзаступљенија изоформа витамина Е у људском организму, има најзначајнију биолошку улогу. Скорија истраживања показала су да витамин Е поседује антиинфламаторно, антиалергијско, антиатерогено, антихипертензивно, као и антиоксидантно дејство. Претпостављени механизам антиоксидантног дејства витамина Е инхибиција пропагације липидне пероксидације, при чему доминантно реагује са пероксил радикалима. Комбинована примена хидросолубилног (NAC) и липосолубилног антиоксиданса (алфа-токоферол), са различитим механизмима интрацелуларног деловања, има за циљ остваривање потенцирајућег синергизма. Показано је да NAC дозно-зависно повећава концентрацију алфа-токоферола, а да алфа-токоферол последично потенцира протективно, антиоксидантно дејство NAC-а.

2.2. Процена научног доприноса крајњег исхода рада

Очекује се да ће примена поменутих агенаса (NAC и алфа-токоферола) деловати антиоксидативно што би помогло у зарастању рана гласница. Такође, примена антиоксиданса требало би да доведе до повећања депоновања хијалуронске киселине, повећања експресије проколагена тип I и bFGF (basic fibroblast growth factor) и других важних чинилаца у процесу зарастања ране. Резултати ове студије пружиће значајан допринос сагледавању терапијских могућности примене NAC и алфа-токоферола у оториноларингологији.

2.3. Наслов, циљ(еви) и хипотеза(е) докторске дисертације

Наслов: „Ефекти примене N-ацетилцистеина и α -токоферола на локалне и системске параметре оксидационог стреса код механичке лезије гласница пацова“

Циљеви: Циљ ове студије је испитивање утицаја механичке лезије гласница пацова на локалне и системске параметре оксидационог стреса, као и утрђивање антиоксидантног појединачног и комбинованог дејства. У складу са главним циљем, постављени су и следећи специфични циљеви ове студије:

1. Испитати утицај механичке лезије гласница пацова на локалне и системске параметре оксидационог стреса и антиоксидантне заштите
2. Испитати и упоредити утицај појединачне и комбиноване примене N-ацетилцистеина и алфа -токоферола на локалне и системске параметре оксидационог стреса и антиоксидантне заштите код механичке лезије гласница пацова
3. Испитати и упоредити утицај појединачне и комбиноване примене N-ацетилцистеина и алфа -токоферола на патохистолошке промене код механичке лезије гласница
4. Утврдити корелацију свих добијених биохемијских и патохистолошких промена.

Хипотезе: На основу досадашњих знања из ове области, постављене су следеће хипотезе:

1. Очекује се да механичка лезија гласница може да изазове промене локалног и системског оксидационог статуса.
2. Очекује се да појединачна примена N-ацетилцистеина и алфа-токоферола може да испољи протективни ефекат на оксидативно оштећење код механичке лезије гласница.
3. Очекује се да примена алфа -токоферола у комбинацији са N-ацетилцистеином може да потенцира протективни ефекат на оксидативно оштећење код механичке лезије гласница.
4. Очекује се да појединачна и комбинована примена N-ацетилцистеина и алфа -токоферола могу да буду повезане са позитивним патохистолошким променама ткива гласница са механичком лезијом.

2.4. Методе истраживања

2.4.1. Врста студије

Експериментална студија на пацовима *in vivo* и материјалу животињског порекла *in vitro* и *ex vivo*.

2.4.2. Популација која се истражује

У овом истраживању ће се на експерименталном моделу лезије гласница испитивати ефекат N-ацетилцистеин (500 mg/kg) и/или алфа.токоферола (50 mg/kg) који ће се током три дана интраперитонеално апликовати пацовима. Након спроведених интервенција, животиње ће бити анестезиране (фиксном комбинацијом кетамина и ксилазина у концентрацији 100+10mg/kg) и потом жртвоване у циљу добијања биолошког материјала – ткива гласница и крвне плазме. У студији ће бити коришћени мужјаци пацова *Wistar albino* соја (Одељење за узгој лабораторијских и експерименталних животиња, Војномедицинска академија Београд), старости 12 недеља, телесне масе 350-400 g. Животиње ће бити сврстане у 8 једнаких група (по 8 пацова) и чуване у стандардним условима (температура 22±1 °C, влажност ваздуха, циклус светлост/тама на 12 сати), по 4 животиње у сваком кавезу, уз неограничен приступ храни и води (*ad libitum*).

Сви експерименти ће се спровести у складу са одредбама Етичког комитета Факултета медицинских наука, Универзитета у Крагујевцу за употребу животиња у експерименталним процедурама, као и у складу за важећим актима (*EU Directive for the Protection of the Vertebrate Animals used for Experimental and other Scientific Purposes 86/609/EEC*) и етичким принципима.

2.4.3. Узорковање

Испитиване животиње ће методом случајног узорка бити сврстане у 8 група (по 8 животиња у свакој групи) у зависности од примене одговарајућег агенса и примењене интервенције:

1. Група 1 – здраве животиње којима се током три дана интраперитонеално апликује физиолошки раствор (плацебо),
2. Група 2 – здраве животиње којима се током три дана интраперитонеално апликује N-ацетилцистеин (500 mg/kg),
3. Група 3 – здраве животиње којима се током три дана интраперитонеално апликује α -токоферол (50 mg/kg),
4. Група 4 - здраве животиње којима се током три дана интраперитонеално апликује N-ацетилцистеин (500 mg/kg) и α -токоферол (50 mg/kg),
5. Група 5 – здраве животиње којима се микрохируршки изазива лезија гласнице и током три дана интраперитонеално апликује физиолошки раствор (плацебо),

6. Група 6 – здраве животиње којима се микрохируршки изазива лезија гласнице и током три дана интраперитонеално апликује N-ацетилцистеин (500 mg/kg),
7. Група 7 – здраве животиње којима се микрохируршки изазива лезија гласнице и током три дана интраперитонеално апликује α -токоферол (50 mg/kg) и
8. Група 8 – здраве животиње којима се микрохируршки изазива лезија гласнице и током три дана интраперитонеално апликује N-ацетилцистеин (500 mg/kg) и α -токоферол (50 mg/kg)

Животињама из група 5, 6, 7 и 8 ће се под контролом флексибилног ендоскопа визуелизовати ларинкс и уз помоћ 25G (0,5 mm) игле изазвати лезија обе гласнице (први дан). Животињама група 2 и 6 ће се од другог дана интраперитонеално апликовати N-ацетилцистеин (500 mg/kg) свакодневно током три дана, животињама група 3 и 7 ће се у истом периоду интраперитонеално апликовати α -токоферол (50 mg/kg), док ће се животињама група 1 и 5 интраперитонеално апликовати плацебо (физиолошки раствор). Животињама група 4 и 8 ће се у истом периоду интраперитонеално апликовати комбинација N-ацетилцистеина (500 mg/kg) и α -токоферола (50 mg/kg). Након спроведених интервенција, спровешће се *ex vivo* и биохемијска истраживања.

2.4.4. Варијабле које се мере у студији

Биохемијске анализе биомаркера системског оксидационог статуса

Приликом жртвовања би се узимала венска крв из које би се спектрофотометријски одређивале вредности параметара редокс статуса. Након центрифугирања, из плазме би се одређивале вредности про-оксидационих маркера:

1. индекс липидне пероксидације, TBARS ($\mu\text{mol}/\text{mg}$ протеина),
2. азот моноксид у форми нитрита, NO_2^- (nmol/ml),
3. супероксид анјон радикал, O_2^- (nmol/ml),
4. водоник пероксид, H_2O_2 (nmol/ml),

док би се из еритроцита одређивале активност антиоксидационих ензима:

5. каталаза, CAT (U/mg протеина),
6. супероксид дисмутаза SOD (U/mg протеина),
7. глутатион пероксидаза мерен кроз концентрацију редукованог глутатиона, GSH (mg/g протеина).

Патохистолошке и имунохистохемијске анализе

У препарату ткива гласница би се имунохистохемијски одређивала експресија 4-хидрокси-2-ноненала (4-HNE), маркера липидне пероксидације, а такође би се спровела и хистолошка анализа ткива гласница. Узорци ткива гласница би се након жртвовања и препарисања фиксирани у пуферизованом формалину и уградили у парафинске калупе, а потом секли и бојили хематоксилин/еозином за стандардну хистолошку анализу, односно обележавали специфичним антителима за имунохистохемијску анализу.

2.4.5. Снага студије и величина узорка

Пројекција узорка је изведена на основу претходно публикованих резултата из сличног истраживања у коме је испитиван ефекат примене антиоксиданса на експресију 4-HNE, параметра оксидационог стреса, након изазивања механичке лезије гласница. На основу резултата претходне студије, за Т-тест два независна узорка (алфа 0,05, снага студије 0,8), коришћењем одговарајућег рачунарског програма - G*Power 3 добија се број од по 6 експерименталних животиња у свакој групи. Наведени број животиња је повећан на 8 животиња по експерименталној групи сходно методолошким препорукама за корекцију претпостављене непараметарске дистрибуције података као и због броја експерименталних животиња које неће бити део завршне анализе (очекивани губитак током третмана). Имајући у виду да ће истраживањем бити обухваћено осам група, укупан узорак је утврђен на 64 експерименталне животиње.

2.4.6. Статистичка анализа

За проверу хомогености варијансе добијених резултата користиће се *Levene-ов тест*. За проверу нормалности расподеле користиће се *Shapiro-Wilk-ов тест*. За тестирање разлика између група користиће се двофакторска ANOVA са одговарајућом *post-hoc* анализом. p вредност мања од 0.05 сматраће се статистички значајном. Целокупна статистичка анализа биће одрађена у статистичком пакету SPSS, верзија 20.0 (*IBM SPSS Statistics 20*).

2.5. Значај истраживања за развој науке

На основу доступне литературе може се закључити да је за антиоксидативни потенцијал N-ацетилцистеина и алфа-токоферола заслужна специфична хемијска структура и присуство сулфидрилне групе, па примена ових суплемената има велики потенцијал у многим болестима које су посредоване оксидационим стресом. Очекујемо да ће механичка лезија повећати степен оксидативног оштећења у ткиву гласница и крвној плазми, а да ће појединачна примена NAC-а и α -токоферола испољити протективно дејство на оксидативно оштећење изазвано механичком лезијом гласница, како у ткиву гласница, тако и у системској циркулацији. Такође, очекујемо да ће примена комбинације ова два антиоксиданса испољити синергистички антиоксидантни ефекат.

2.6. Образложење теме докторске дисертације и оригиналност идеје

Како су резултати конзервативног и хируршког третмана ожиљака гласница неизвесни, неопходно је ставити акценат на превенцију њиховог настанка. С обзиром на то да је фономикрохирургија један од етиолошких чинилаца за настанак ожиљка гласнице, као и на значај одржавања редокс равнотеже у процесу зарастања ране, ово истраживање би допунило досадашња сазнања о улози оксидационог стреса у зарастању оперативних рана гласница и превенцији ожиљака гласница.

2.7. Кратка биографија и научно-истраживачки рад кандидата

Милица Јевтић је завршила Интегрисане академске студије медицине на Факултету медицинских наука Универзитета у Крагујевцу школске 2011/2012. године, на ком је 2017. године дипломирала са просечном оценом 9,54 и стекла стручно звање доктора медицине. Од школске 2017/2018. године ангажована је као фацитатор у настави за ужу научну област Оториноларингологија на Факултету медицинских наука Универзитета у Крагујевцу. Од 2020. године запослена је у Универзитетском клиничком центру Крагујевац, као лекар на специјализацији на Клиници за оториноларингологију. Публиковала је као први аутор 1 рад категорије M51 и 1 рад у часопису M23 категорије чиме је стекла услов за пријаву теме докторске дисертације.

- **Jevtić M, Milić D, Jovanović M, Relić N, Jevtović A, Božović N.** Lymphoepithelial Carcinoma of the Palatine Tonsil. Ser J Exp Clin Res. 2021. doi: 10.2478/sjecr-2021-0039 M51

3. Предлог ментора

За ментора ове докторске дисертације се предлаже доц. др Јасмина Стојановић, доцент Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Оториноларингологија.

Доц. др Јасмина Стојановић поседује стручне и научне компетенције које су комплементарне са предметом истраживања и испуњава услове за ментора докторских дисертација у складу са стандардом 9. за акредитацију студијских програма докторских академских студија на високошколским установама.

3.1 Компетентност ментора

Радови доц. др Јасмине Стојановић који су у вези са темом докторске дисертације:

1. Šarić Z, Subotić M, Bilibajkić R, Barjaktarović M, **Stojanović J**. Supervised speech separation combined with adaptive beamforming. *Comput Speech Lang*. 2022;101409.
2. Punišić S, Jovičić ST, Subotić M, **Stojanović J**. Psychoacoustic evaluation of acoustic features distortion in fricative consonant of speech. *Appl Acoust*. 2021;171:107564.
3. **Stojanović J**, Belić B, Erdevički L, Jovanović S, Jovanović M, Srećković S. Quality of Life in Dysphonic Children Measured on Pediatric Voice-Related Quality of Life (PVRQOL) Scale in Serbia. *Acta Clinica Croatica*. 2021;60(1.):75-81.
4. Relic N, Jevtic M, Belic B, Petrovic-Rodic D, Jevtovic A, Bozovic N, Jovanovic M, **Stojanovic J**. Presentation of a rare case of laryngeal schwannoma with short literature review. *Vojnosanit Pregl*. 2020.
5. **Stojanović J**, Ilić N, Stanković P, Arsenijević P, Erdevički Lj, Belić B, Živić Lj, Banković D. Risk factors for the appearance of minimal pathologic lesions on vocal folds in vocal professionals. *Vojnosanit Pregl*. 2012;69(11): 973-7.

4. Научна област дисертације

Медицина.

Предмет истраживања се односи на испитивање ефеката примене N-ацетилцистеина и α -токоферола на локалне и системске параметре оксидационог стреса код механичке лезије гласница пацова. Предмет истраживања, циљ и постављене хипотезе и методолошки приступ истраживању су међусобно усклађени, а предложени ментор има научне компетенције које су подударне са предметом истраживања.

5. Научна област чланова комисије

1. др **Тамара Николић Турнић**, доцент Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област *Клиничка фармација*, председник;
1. др **Владимир Живковић**, ванредни професор Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област *Физиологија*, члан;
2. др **Александар Перић**, ванредни професор Медицинског факултета Војномедицинске академије Универзитета у Београду за ужу научну област *Оториноларингологија са максилофацијалном хирургијом*, члан.

Сви предложени чланови Комисије за оцену научне заснованости теме докторске дисертације кандидата Милице Јевтић имају стручне и научне компетенције подударне са предметом истраживања.

ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

На основу досадашњег научно-истраживачког рада кандидат, Милица Јевтић, испуњава све услове за одобрење теме и израду докторске дисертације. Предложена тема је научно оправдана и оригинална, дизајн истраживања прецизно постављен и дефинисан, а научна методологија јасна и прецизна.

Комисија предлаже Научно-наставном већу Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу да прихвати тему докторске дисертације кандидата Милице Јевтић, под називом „Ефекти примене **N**-ацетилцистеина и **α**-токоферола на локалне и системске параметре оксидационог стреса код механичке лезије гласница пацова“ и одобри њену израду.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

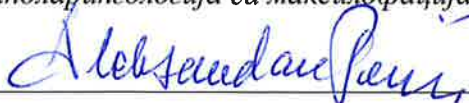
др Тамара Николић Турнић, доцент Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област *Клиничка фармација*, председник

др Владимир Живковић, ванредни професор Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област *Физиологија*, члан;

др Александар Перић, ванредни професор Медицинског факултета Војномедицинске академије Универзитета у Београду за ужу научну област *Оториноларингологија са максилнофацијалном хирургијом*, члан.

У Крагујевцу, 15.09.2022. године